

· FØROYA · SOCIAL·DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 1.

Lýsingarprísir fyrri pættiraglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í primum.

Leygardagin 2. januar 1937.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævnarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

11. árg.

Lesarum okkara ynskist

gott og eydnuríkt nýtt ár

við tækk fyri farna árið!

1936.

1936 er farið aftur um bak, fíggjarliga sæð eitt hitt vónmyrkasta árið hjá teim núlivandi Føroyingum.

Orðið kreppa hevur vanliga ljóðað nú í teim seinastu árunum. Men vit hugsa, at vit av sonnum kunnu siga, at hetta tunga orð hevur kenst tyngst og daprast í 1936, hvat ið viðvíkur tí fíggjarliga, hvat ið viðvíkur okkara vinnulívi, okkara lívsevni.

Okkara hjallur er á sjónum. Hesin hjallur var í vár ikki bert so tómur sum sjáldan áður — Suðurlandið og okkara várgrunnar vóru at kalla sorir — men hartil kom so, at okkara bestu og at kalla einasti holli marknaður, Spaníaland, kom í heljarstríð innlendis og kom harav heilt og alls í baklås. Hvar vón um sølu av okkara fiski á tí spanska marknaðinum brast. Fiskiloyðið í vár í samband við hesum samanbroti av marknaðarviðurskiftinum hevur drigið í milliónum niður eftir. Veik var stóðan hjá okkum frammanundan. Men nú kom at bera av — ja, hetta ársins stoytir sýnast at hava verið ov svárir hjá mongum, sum tí máltu hoykna í knøum og gevast í stríðnum.

Staturin hevur roynt at styðja við útgærdarlánum, við at játta eina millión til veitan av nýggjum marknaðum og endurgjald av tapi við at selja á hesum marknaðum o. s. fr. Men hóast summarið og heystið royndust væl betri í fiskimongd afturfmóti árinum frammanundan, so hevur henda hjálp munað lítið til bjarging og enn minni sum endurgjald fyri tapið, ið eldvist av ringum fiski- og sölulíkindum.

Hvussu verður við at fáa skipini út í tí nýggja árinum, er hin stóri spurningurin hjá hvørjum hugsandi Føroyingi.

Á svarinum her uppá ber ella brestur — einki minni.

Viðvíkjandi sjólat og skaða hevur hitt seinasta árið, hvat ið viðvíkur fiskiskipum okkara verið eitt gott ár, eitt av teim frægum. Óhapp eru tó hend — eitt av okkara bestu skipum fór soleiðis í Grønlandi, tó uttan mannaskaða. Onkur maður sjó-læst — t. d. gekk ein bátur við trimum monnum burtur úti fyri Norðradali, tveir menn av sluppini "Gudthaab" slógu yvir borð á Suðurlandinum, og línbáturin hjá Vestmanningum misti ein mann seint á heysti — men havið er einki ár so, at tað ikki krevar sni "offure".

Stóstu mánaðirnir av árinum hava verið minniligir við upp-tøkuveðri so frekum, sum menn ikki minnst, og harav fylgjandi stórum skaðum!

— Á landinum var ávøksturin stífur miðal, og tolliliga skarst við; men tann tíð er farin, tá Føroya ull var Føroya gull.

Av nýggjum royndum, nýggjum virkjum, kom ikki so frælt, at tað kundi fylla hini tómu rúmin aftaná tað, ið fór.

Av hesum royndum við nýggjum eru verðar at nevna kola-virknið og trolaradriftin á Tveroyri. Tíðirnar eru alt annað enn tær bestu at leggja nýggj mið — men tað má gerast, um vit ikki skulu innisvøltast. Tey gomlu miðini, tær gomlu goturnar tykjust ikki at eiga lívsevni, men oyðdrepast meir og meir í hvørjum.

— — —

Politiskt sæð er árið eitt merkisár, eitt ár, ið stendur avgjort í javnaðarmannatekin. — Javnaðarmanna hugsjónirnar hava sigrað; menn hava rýmt teir gomlu princippskansarnar, ein fyri og annan eftir, og leitað inn á javnaðarmannaleiðir, særliga socialiseringar- og centraliseringar-leiðirnar, ið javnaðar-

menn hava víst á í teirra politiska bardaga.

Her er eyðsýnliga hent eitt streymaskifti — eitt skifti, sum vil kom at standa rist við reyðum stavum í søguni.

A Føroya Løgtingi 1936.

Kreditforeiningslån í Føroyum.

2. viðgerð.

Dam:

Tað er ein tann størsti bági fyri alt vinnulív her á landi, at okkum trýtur peningur. Høvdu vit kunna fingið eina kreditforeining at lænt pening út til keyp av jorð og bygging av húsum o. s. fr. her á landi, so kundu tey lán frá føroyskum bankum og sparikassum, sum nú standa bundin í jorð og húsum, verið frígjord, og peningurin kunnað verið nýttur til at lænt út til vinnulívið. Eisini ræður tað nógv um at fáa langfreistað lán, t. d. uppá eini 30—40 ár ella longur. Tá varð lættari hjá lántakarum at rinda lánið aftur.

Nú er tað so, at nakrar bygdir í Føroyum eru útskiftar, og har ber til at lána pening frá kreditforeiningum. Nú er viðtikið at stovna eitt útskiftingarkontór í Føroyum, so vónandi kemur nú betri gongd í útskiftingarstarvið.

Patursson

framsetti broytingaruppskot soleiðis, at sakin næsta ár skal aftur til lögtingið. Hann talaði um, at tað í langar tíðir hevði verið talað um at stovna eina føroyska kreditforeining við føroyskum peningi; men nú gongur alt hin vegin. Alt skal koma frá Danmark. Tað er ikki nokk sum er, ið bindur okkum til Danmark. Man kann eisini keypa gull og dyrt. Ansa tær fyri Danskinum, tá hann gevur gávu; tí hann vil útslætta okkum sum fólk — sum serstök ljóð.

Dam:

Tað er lögð adruhvørja løtu at røpa upp um at lána 2—3 milliónir úr Svøríki, og so adruhvørja løtu at røpa vaskó fmóti at lána pening, tí hann er danskur. Okkum tørvar pening, og vit mega tessvegna ganga tær leiðir, sum kunna veita pening. Høvur Patursson ella nakar annar uppskot um eina føroyska kreditforeining, so vilja vit javnaðarmenn greiða atkvøðu fyri tí uppskotinum.

Trond Hansen:

Ung fólk, sum setast í búgv, vilja fegin eiga húsin; men líðirnar eru so ringar, at tey flestu megu lána peningin ella leiga sær hús. Húsaleigan slúkar so nógvan pening, at viðkomandi aldri fær ráð at byggja sær hús. Høvði ein kunnað fingið lagaligt lán, kundi hann eftir langari tíð rentað og avdriðið lánið fyri tað sama, sum nú fer í húsaleigu. Allir tingmenn skilja væl, at hetta er eitt so týðningarmikið mál, at eg haldi, at menn eiga ikki at fara heim aftur av tingi í ár, fyrr enn málið er samtykt.

Uppskot nevndarinnar um at royndu at fáa eina kreditforeining at útvíða starv sítt til Føroya varð viðtikið.

Studningur eila lán til Havnar Grótvirki.

Jacob Nielsen:

Nevndin hevur býtt seg í tveir partar. O. F. Joensen mælir til, at vinnunevndin umhugsa málið og leggur tað fram aftur fyri tingið næsta ár, meðan Míten og eg mæla til, at vinnunevndin fær heimild til at garantera fyri einum láni upp til 10 tús. kr. í fall inntekumáluni verða viðtikin og staturin og Laurits Andersens fond játta tann pening, ið søkt er um.

Sum málið liggur fyri nú, og tingið ikki ræður yvir peningi, skilji eg væl, at tað ikki ber til at styðja vinnulívið; men verða inntekumáluni viðtikin, so verður ódrísi, og tí vil eg mæla til at greiða atkvøðu fyri nevndaruppskotinum.

P. Niclasen

tók undir við J. Nielsen og ávisti tann stóra týðning, ið málið hevur, og at tað vísti seg, sum at hetta grótvirkið hevði framtíð fyri sær og góðar møguleikar fyri at kunna bera seg.

Kreppustudningur til familju- forsyrgjarar.

Føroya arbeidarafelag hevur lagt inn á tingborð mál um at fáa skipað fyri, at treingjandi familjuforsyrgjarar fáa kreppustudning.

Við fyrstu viðgerð talaði flokksformaður javnaðarmanna heitt fyri málinum og vísti á, hvussu illa stat var í mongum, mongum arbeisleysum heimum kring Føroya land.

Málið varð beint í ta socialu nevndina, ið sigur, at ifylgju finansplánn verður játtað av stati og lögtingi árliga (1936/37)

KØDCENTRALEN

TH. 173. KONGEBROEN TH. 173.

Allid i. Kl. ungt Oksekød,
Pølse og Konserves.
En Gros & En Detail.

Bygdeordrer ekspederes omg.

til vegarbeiði kr. 190.000. Eftiri er av statsstundningi fyri 1935/36 kr. 94.000. Herafturat verður loyvt at nýta peningastundningin fyri 1937/38, kr. 190.000. Til-samans kann nýstát kr. 474.000 frá stati og lögtingi til vegarbeiði.

Summastaðni er so lítið vegarbeiði. Høvur tí nevndin søkt um 50.000 kr. til uppdyrkjngararbeiði. Herafturat hevur lögtingið viðtikið at taka lán uppá kr. 30.000 til hjálpikassar kommunanna og at søkja statin um kr. 70.000 í studningi til hjálpikassar.

So statl skudu 624.000 kr. kunna verið tøkur í vetrinum 1936/37.

Stjóri „Dagblaðsins“, ERNST SONDUM,

Føddur 11. okt. 1900 - Deyður 29. des. 1936.

Óvæntað komu deyðsboðini av Ernst Sondum, stjóra „Dagblaðsins“. Væl hevur hann verið sjáður og noyddist at fara til Keypmannahavnar at leita sær heilsuðót; men tá hann so fyri stuttum kom heim aftur og við sínum gitna ídni alt í einum treiv aftur í arbeiði sítt, var tað neyvan nakar, ið grunaði at hesin ungi maður var av deyðadum merktur. Jólauftan herjaði sjúkan so bráðliga aftur á hann, at hann var noyddur at lata seg flyta á sjúkrahúsið alt í einum, og longu 29. desember andaðist hann.

Undir verðaldarbardaganum fór Ernst á fyrsta sinni heiman. Hann fór við eini danskari skonnart. Men av orðum, sum okkum eru ókunnugar, gav hann skjótt uppat at sigla og fekk sær skrivstovu arbeiði í Keypmannahavn.

Nókur ár seinni var hann aftur í Føroyum og dvaldist her stutta stund. Longu tá sýndi hann hug sín at skriva bláðgreinir. Tað var ikki sjáldsamt at siggja navn hansara undir smágreinum í „Dimmalætting“ um tað mundið.

So fór hann til Noregs, har hann fekk pláss á avgreiðslu „Tidens Tegnes“. Her var hann í meir enn 10 ár, og óivað hevur hann her fingið bæði